

Анастасія Грех

студентка гр. ФФзм-21,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Світлана Коваль

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Жодна країна світу не може заявити про досконалість її податкової системи, однак позитивний досвід окремих країн заслуговує на вивчення. Для розвинених європейських країн характерним є не лише високий рівень життя та доходів населення, але і високі ставки оподаткування. До переваг системи оподаткування європейських країн належить прогресивна шкала оподаткування, яка передбачає при зростанні доходу – зростання ставок податку. Ставки оподаткування не є стабільними і через певні терміни часу переглядаються та змінюються урядами країн [1, с. 577].

Вивчення досвіду зарубіжних країн у сфері оподаткування доходів фізичних осіб дозволяє зробити висновок про низький рівень ставки оподаткування в Україні (порівняно із європейськими країнами). У європейських країнах податок на доходи громадян є основним фіскальним податком, де основне податкове навантаження лягає на заможних громадян. Населення із низьким рівнем доходів сплачують невелику частку своїх доходів або взагалі не сплачують персональний податок. Такий підхід до оподаткування доходів населення демонструє ефективне застосування принципу соціальної справедливості в оподаткуванні, що пояснюється специфікою західної податкової політики. Так, однією із основних функцій системи держави в країнах ЄС є забезпечення умов високих соціальних стандартів рівня життя громадян. При цьому у багатьох країнах Європи видатки на соціальне забезпечення та соціальне страхування фінансуються за рахунок коштів, які надходять від прибуткового оподаткування громадян. Така модель системи оподаткування є економічно раціональною та соціально справедливою [1, с. 577].

Розглянемо максимальні ставки, які застосовуються при оподаткуванні доходів громадян у різних країнах світу (табл. 1).

Таблиця 1

Максимальні ставки ПДФО у зарубіжних країнах у 2020 р. [2, с. 31]

Країна	Ставка, %
Швеція	57
Бельгія	54
Данія, Іспанія	52
Португалія	48
Великобританія, Іспанія, Німеччина, Франція	45
США	37

Як можемо переконатись, податкові ставки, що запроваджені у розвинених країнах є значно вищими аніж відсоткова ставка, котра застосовується в Україні (18%).

Ознайомлення із оподаткування доходів громадян Франції дозволило виявити, що оподаткування здійснюється за групами специфічних доходів:

- плата за роботу за наймом;
- доходи, отримані від оборотного капіталу (дивіденди і відсотки);
- доходи, отримані від торгівельної і промислової діяльності підприємств, котрі не є акціонерними товариствами;
- доходи, отримані від надання в оренду будівель або землі;
- доходи, отримані від сільськогосподарської діяльності;
- некомерційні доходи, отримані особами вільних професій.

Розрахунок обсягу сплати податку з доходів здійснюється за прогресивною шкалою (від 14% до 45%) не на фізичну особу (як в Україні), а на всю сім'ю. Максимальна ставка застосовується до доходів сім'ї обсяг яких перевищує 156 244 євро, при цьому дохід, який не оподатковується – 9964 євро на рік [3, с. 775].

Таблиця 2

Ставки податку на доходи фізичних осіб у Франції в 2018 р. [2, с. 31]

Річний дохід, євро	Ставка податку, %
Менше 9964	0,0
9965 – 27519	14,0
27520 – 73779	30,0
73780 – 156244	41,0
156245 та вище	45,0

Подібною до французької системи оподаткування є система оподаткування Німеччини, де податок на доходи громадян є одним із найбільших. При оподаткуванні всі платники розподіляються на податкові класи, які враховують всі види діяльності та доходів, застосовуються податкові таблиці та карти. Залежно від сімейного стану, кількості працюючих членів сім'ї, наявності дітей, всіх платників відносять шести податкових класів. У Німеччині застосовується диференційована шкала оподаткування (14–45%), неоподаткований мінімум складає 9169 євро на рік [1, с. 577].

Податок на доходи фізичних осіб, який справляється у Великій Британії становить «біля 65% від суми усіх прямих податків, що спрямовуються до бюджету країни» [2, с. 32]. До особливостей справляння цього податку належить поділ доходів на окремі частини (шедули), котрі оподатковують за окремою методикою. Ставка податки у Великій Британії є диференційованими та залежать від обсягу річних доходів і встановлені на рівні: 20%, 40%, 50%.

В Італії суб'єктами оподаткування податком на доходи фізичних осіб є як резиденти, так і нерезиденти. Оподаткуванню підлягають всі доходи резидентів (отримані на території країни чи за її межами), нерезидентів – виключно доходи, котрі отримано на території Італії. Залежно від джерела надходження доходи платників поділяють на п'ять основних груп:

- доходи, котрі отримано від земельної власності, нерухомості і здійснення сільськогосподарської діяльності;
- доходи, котрі отримано від різних видів грошової ренти (відсоткові доходи за наданими позиками, депозитними і поточними банківськими рахунками, за різними цінними паперами);
- доходи, котрі отримано від трудової діяльності;
- доходи, котрі отримано від приватних комерційних підприємств;
- доходи, котрі отримано від спекулятивного перепродажу землі, нерухомості, предметів мистецтва.

Для кожної із груп доходів встановлено ставки в межах 23–43% [1, с. 578].

Особливістю оподаткування доходів фізичних осіб у Канаді є його сплата як на федеративному рівні, так і на місцевому. На федеративному рівні встановлено не оподатковуваний мінімум у розмірі 10382 доларів на рік, інші доходи оподатковуються за 4 ставками (табл. 3). На місцевому рівні встановлено ставки на рівні 7–21%.

Таблиця 3

Ставки податку на доходи фізичних осіб у Канаді

Річний дохід, канадських доларів	Ставка податку, %
До 10382\$	0%
10 382\$–41 544\$	15%
41 545\$–83 088\$	22%
83 089\$–128 800\$	26%
128 801\$ і вище	29% (максимальна ставка)

При встановленні ставок прибуткового податку громадян у США враховується сімейний статус і діє сім ставок податку: від 10% до 37%.

Сімейними статусами є: «одна окрема особа; подружжя із спільним декларуванням доходів, вдівець, вдова; подружжя з окремим декларуванням доходів; голова домогосподарства» [3, с. 773]. Найменша ставка (10%) встановлена при оподаткуванні доходів однієї особи якщо її дохід є нижчим за 9700 доларів на рік. Доходи подружжя із спільним декларуванням оподатковуються за ставкою 20%. Якщо доходи однієї особи перевищують 510301\$ на рік до них застосовується найвища ставка – 37%.

Система оподаткування доходів фізичних осіб розвинутих країн світу базується на усвідомленні кожним громадянином країни свого конституційного обов'язку перед державою – сплати податків. Для громадян зарубіжних країн притаманний високий рівень податкової культури, який не властивий українцям.

Підсумовуючи, важливо розуміти, що не варто копіювати провідний світовий досвід і впроваджувати його в Україні, необхідно консолідувати найкращі розробки зарубіжних систем оподаткування доходів, пристосовувати їх до українських реалій, та розробляти власну ефективну, справедливую, соціально спрямовану модель системи оподаткування доходів фізичних осіб.

Список використаних джерел:

1. Кміть В. М., Лазунда А. В. Перспективи і напрями вдосконалення оподаткування доходів фізичних осіб із використанням зарубіжного досвіду. *Інфраструктура ринку*. 2019. Випуск 37. С. 575–583.
2. Дяченко О. Світовий досвід оподаткування доходів фізичних осіб в контексті реформування податкової системи України. *Економічний вісник Причорномор'я*. 2021. № 2. С. 26–37.
3. Швець Ю. О., Бахметова Я. Ю. Оподаткування доходів фізичних осіб: проблеми та перспективи в Україні та ЄС. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 771–775.
4. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник / за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль: Економічна думка, 2013. 420 с.
5. Коваль С. Л., Грицишина Л. І. Особливості формування фінансових ресурсів домогосподарств у сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2020. № 4 (65). С. 131–143. DOI: 10.35774/sf2020.04.131. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1373>
6. Сидор І. П., Коваль С. Л. Фінансові аспекти функціонування територіальних громад: теоретико-концептуальний зріз. *Економічні студії*. 2021. № 1 (31). С. 130–137.
7. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень: Монографія / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина. К.: Кондор, 2012. 376 с.